

Hyväksytty Palkon kokouksessa 2.2.2023

PALVELUVALIKOIMANEUVOSTON TOIMINTASUUNNITELMA 2023

Lyhyesti Palveluvalikoimaneuvostosta

Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston (Palko) lakisääteisenä tehtävänä on seurata, määrittellä ja antaa suosituksia Suomen terveydenhuollon palveluvalikoiman kokonaisuudesta. Palveluvalikoimaa sovelletaan sekä julkisesti järjestetyssä terveydenhuollossa että yksityisessä terveydenhuollossa, jonka kustannuksia korvataan sairausvakuutuksesta. Palveluvalikoiman määrittelyn tavoitteena on varmistaa, että julkisesti rahoitettavat terveystalot ovat vaikuttavia, turvallisia ja kustannuksiltaan hyväksyttäviä ja että ne pystyvät oikeudenmukaisesti ja yhdenvertaisesti vastaamaan koko väestön terveydenhuollon tarpeisiin. Lisäksi Palko hyväksyy säteilylain 111 §:n tarkoittamat oireettoman henkilön lääketieteellisen säteilyaltistuksen kriteerit.

Palveluvalikoimaneuvoston tehtävänä on myös antaa lausuntoja palveluvalikoiman soveltamisesta sekä osallistua kotimaiseen ja kansainväliseen keskusteluun terveydenhuoltopalvelujen sisällöstä.

Neuvosto toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä ja sen toiminta käynnistyi vuonna 2014. Nykyisen neuvoston toimikausi on 1.7.2020-30.6.2023. Puheenjohtajan lisäksi neuvostossa on enintään 15 jäsentä ja heillä on henkilökohtaiset varajäsenet. Asioiden valmistelua varten neuvosto voi asettaa jaostoja. Lisäksi neuvostolla on pysyvien asiantuntijoiden verkosto, jota se voi täydentää tarpeen mukaan. Neuvoston käytännön toiminnasta vastaa pysyvä sihteeristö.

Palkon sihteeristö toimii osana STM:n ohjausosastoa ja sen ohjausyksikköä.

Palkon toimintaympäristö 2023

Sosiaali- ja terveystaloiden järjestämistä koskeva lakiuudistus tuli voimaan vuoden 2023 alussa. Hyvinvointialueiden toimintojen uudelleen järjestäytyminen haastaa päivittäisistä toiminnoista

suoriutumista. Terveystietorakenteiden kokonaisuudistus on edistynyt. Toissijaisen tiedonkäytön mahdollisuudet terveydenhuollon toiminnan vaikuttavuuden arvioinnissa ovat selkeytymässä, joskin niiden tosiasiallinen käyttö arkivaikuttavuuden seurannassa ja toiminnan ohjaamisessa ei aivan lähitulevaisuudessa ole mahdollista.

COVID-19:sta aiheutunut pandemia vaikuttaa edelleen terveydenhuollon toimintaan. Terveystietorakenteiden uudelleen ohjaus sekä tarjolla olevien resurssien säännöstely ovat vaikeuttaneet hoitoon pääsyä sekä hoidon toteutumista monen potilasryhmän kohdalla. Pandemian hoito on johtanut merkittäviin lisäkustannuksiin ja valtion sekä kuntien heikentynyt taloudellinen tilanne tulee väistämättä vaikeuttamaan terveydenhuollon toiminnan normalisoitumista sekä kertyneen hoitovelan hoitamista. Terveystietorakenteiden paheneva henkilöstövaje vaikuttaa merkittävästi palvelujen saatavuuteen.

Palkon toiminnan kohdentamisessa tulee huolehtia siitä, että se omalta osaltaan pystyy varmistamaan julkisen terveydenhuollon palveluvalikoiman oikeudenmukaisen, koko väestön tarpeita vastaavan sisällön lähivuosina. Suositusten ja kriteerien aihevalinnoissa tulee tärkeäksi arvioida myös se, miten yksittäiset suositukset voivat laajemmin vaikuttaa eri menetelmien käyttöön ja käyttöönoton periaatteisiin erityisesti tilanteissa, joissa on merkittäviä alueellisia eroja vaikuttavien hoitojen saatavuudessa tai yksittäisen hoitomenetelmän kustannusvaikuttavuus on arvioitu huonoksi tai epävarmaksi. Lisäksi Palkon rooli tulee korostumaan tilanteissa, joissa terveydenhuollon menetelmän käyttö tai käyttöönotto ei perustu yksinomaan lääketieteelliseen tutkimusnäyttöön.

Kalliiden, usein epävarmaan tietoon perustuvien, sairaalalääkkeiden arviointiprosessin kehittämistä jatketaan FinCCHTAn, Fimean ja Palkon yhteistyönä. Uusien sairaalalääkkeiden hintaneuvottelut ja niitä seuraavat käyttöönottopäätökset on keskitetty ja uusi kansallinen toimintamalli vakiintunut käyttöön vuoden 2022 aikana. Lääkevalmisteiden ja yksilöllisen lääketieteen kehitys sekä avo- ja sairaalahoitojen lisääntyvät yhdistelmähoitot haastavat lääkkeiden arviointia ja käyttöönottoa koskevaa lainsäädäntöä. Sairaalalääkkeiden arvioinnin

kehittämistä sekä avo- ja sairaalalääkkeiden arvioinnin lähentämistä selvitetään lääkealan tiekartan toimeenpanon yhteydessä. Samalla arvioidaan myös, mitä toimenpiteitä tammikuussa 2022 voimaantullut EU-asetus terveysteknologian arvioinnista aiheuttaa. Asetuksen soveltaminen alkaa kolmen vuoden kuluttua voimaantulosta eli vuoden 2025 tammikuussa.

Digitaalisten palvelujen sekä etävastaanottojen lisääntyminen on muuttanut terveydenhuollon toimintamalleja sekä myös toiminnan edellytyksiä. Tämän vaikutukset palveluvalikoiman tarjontaan voivat olla saatavuutta parantavia sekä alueellisia eroja vähentäviä edellyttäen, että toiminnan vaikuttavuuden edellytykset säilyvät. Myös Palkon tulee huomioida digitaaliset palvelut arvioitaessa sellaisia menetelmiä, joissa on kehitetty etähoito- ja etäkuntoutusmenetelmiä nykykäytännön rinnalle.

Tarve kansalliseen sosiaalihuollon menetelmien arviointiin tulee kasvamaan SOTE-lainsäädännön tullessa voimaan. Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston tulee osallistua tähän keskusteluun, erityisesti huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden integraation tarpeen. Sosiaalihuollon palveluvalikoiman määrittäminen tulee edellyttämään lakimuutoksia.

Palkon neuvoston toimikausi päättyy 30.6.2023, ja sen myötä neuvoston ja jaostojen kokoonpanoissa tapahtunee vaihdoksia. Myös hallituskausi vaihtuu keväällä 2023. Uuden hallitusohjelman tavoitteet huomioidaan Palkon toiminnan suunnittelussa. Toimintasuunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan hallitusohjelman julkaisemisen myötä sekä uuden Palkon neuvoston aloittaessa toimikautensa.

Keskeiset tavoitteet ja tehtävät vuodelle 2023

- annetaan suosituksia palveluvalikoiman sisällöstä keskittyen seuraaviin kokonaisuuksiin:
  - menetelmät, joiden osalta on tarpeen tehdä vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisäksi laajaa eettistä tarkastelua menetelmän käyttöönoton kriteerien oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

- huomattavat erot alueellisessa järjestämisessä tai saatavuudessa, vaikka näyttö vaikuttavuudesta on selkeä
  - kalliit, uudet menetelmät
  - eri toimijatahojen integraatiota edellyttävät menetelmät
  - vaikuttamattomien tai hyöty-haittaprofiililtaan epäsuotuisten menetelmien poissulkeminen
  - digitaaliset palvelut ja menetelmät
- jatketaan oireettomien henkilöiden säteilytutkimusten kriteerien laatimista
  - osallistutaan lääkealan tiekartan toimeenpanoon eri työryhmissä ja kehitetään kansallista lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden arviointia
  - kehitetään eettistä arviointia osana Palkon suositusvalmistelua
  - kehitetään Palkon suositusten käyttöönoton ja niiden vaikutusten seurantaa
  - lisätään arkivaikuttavuuden seurannan hyödyntämistä
  - edistetään priorisointiperiaatteiden ja käytännön priorisointiin liittyvien haasteiden ja mahdollisuuksien tunnistamista
  - edistetään terveydenhuollon resurssien oikeudenmukaista ja kustannusvaikuttavaa kohdentumista koskevan keskustelun etenemistä
  - lisätään kustannus-vaikuttavuustiedon osuutta Palkon suosituksissa
  - tiivistetään edelleen yhteistyötä erityisesti Fimean, FinnCCHTA:n sekä arviointiylilääkäriverkoston kanssa
  - osallistutaan keskusteluun sosiaalihuollon palveluvalikoiman kehittämiseksi
  - tehdään arviointi Palkon neuvoston päättyvästä toimikaudesta, ja järjestetään sisäinen seminaari
  - osallistutaan PROSHADE-hankkeen vuorovaikutusverkoston toimintaan (tietoon pohjautuva jaettu päätöksenteko terveydenhuollossa)
  - jatketaan webinaareja Palkon suosituksista ja kriteereistä

Sisällöllisten painopisteiden tarkemmat aiheet määrittyvät Palkon neuvoston tunnistamien tarpeiden mukaisesti.

Neuvoston sihteeristö

Neuvoston sihteeristön päätehtävänä on yhdessä jaostojen kanssa huolehtia asioiden valmistelusta neuvoston päätettäväksi. Sihteeristön muodostavat pääsihteeriksi, neljä erityisasiantuntijaa ja projektisihteeriksi. Lisäksi sihteeristössä toimii yksi sivutoiminen sihteeri kohdennettuna lääkejaoston työskentelyyn. Sihteeristössä vuoden 2022 aikana toimineet kaksi asiantuntijaa jatkavat eettisen arvioinnin kehittämistyötä. Sihteeristön resurssitarvetta arvioidaan STM:n hallintopalveluiden toimesta alkuvuoden 2023 aikana.

Kokoukset 2023

Palveluvalikoimaneuvosto kokoontuu 8-9 kertaa.

Kokouksissa valitaan valmisteluun otettavat aiheet, ohjataan suositusvalmistelua sekä hyväksytään annettavat suositukset ja muut kannanotot. Arvioitavat lääkevalmisteet perustuvat Fimean uusista sairaalalääkkeistä tekemiin arvointiraportteihin. Suositusten lisäksi kokouksissa käsitellään pyydyt lausunnot ja päätetään palveluvalikoiman määrittelyn periaatteista, prosesseista ja neuvoston toimintaperiaatteista.

Palveluvalikoimaneuvoston jäsenten, varajäsenten sekä asiantuntijoiden koulutus järjestetään sisäisinä seminaareina.

Palveluvalikoimaneuvoston sihteeristö hankkii tarvittavat selvitykset ja asiantuntijalausunnot sekä valmistelee asiat kokouksikäsitteilyä varten neuvoston jaostojen kanssa.

Jaostot

Jaostot valmistelevat suosituksia neuvoston käsittelyyn yhdessä sihteeristön kanssa.

Vuoden 2023 alussa Palkossa toimintaa jatkavat seuraavat jaostot:

- *Mielenterveys- ja päihdepalvelujen jaosto*
  - *Jatketaan suositusvalmistelua aiheista Kognitiivinen kuntoutus skitsofreniapotilaiden hoidossa sekä Transkraniaalinen magneettistimulaatio masennuksen sekä neuropaattisen kivun hoidossa*

- *Lääkejaosto*
  - *Jatketaan vuodelta 2022 siirtyvien lääkesuosituksen valmistelua*
  - *Aloitetaan Fimean uusien arviointiraporttien mukaisesti suositusten valmistelu*

- *Kuvantamistutkimusten jaosto*
  - *Jatketaan vuodelta 2022 siirtyvien kriteerien valmistelua*
  - *Aloitetaan kriteerien valmistelu aiheista Panoramaröntgen ennen nivelproteesin asentamista sekä Sydämen tietokonetomografiat. Jatketaan syksyllä aloitettua tutkimusyhteistyötä THL:n ja syöpärekisterin kanssa aiheesta Hoidetun rintasyövän jälkeiset mammografiatutkimukset*

- *Plastiikkakirurgian jaosto*
  - *Jatketaan suositusvalmistelua aiheesta Lääketieteellisesti perustellun ja ei-lääketieteellisen plastiikkakirurgian rajanveto*

- *Lisääntymisterveyden jaosto*
  - *Jatketaan suositusvalmistelua aiheesta Hedelmöityshoidot*

Palkossa toimii pysyvänä jaostona *Puheenjohtajien jaosto*, joka valmistelee prosessien kuvaukset ja toimintaperiaatteet sekä niiden muutokset neuvostossa käsiteltäviksi ja hyväksyttäviksi. Puheenjohtajien jaosto yhdenmukaistaa ja kehittää jaostojen toimintatapoja sekä edistää suositusten tunnettuutta ja vaikuttavuutta.

Jaostojen kokoonpanot on julkaistu neuvoston kotisivuilla.

Vuonna 2023 käynnistyvät seuraavat uudet jaostot

Uusien jaostojen käynnistäminen käsitellään Palkossa tarvittaessa.

Seuraaville jaostoille ei ole toistaiseksi suunniteltu toimintaa 2023 aikana

- *Elintapaohjauksen ja omahoidon tuen jaosto*
- *Suun terveydenhuollon jaosto*
- *Tuki- ja liikuntaelinsairauksien jaosto*

Kaikkiaan vuonna 2023 hyväksyttäneen 11-18 suositusta tai kriteeriä. Määrään vaikuttaa oleellisesti Fimean tekemien lääkearviointien määrä sekä suositusaiheiden laajuus.

Lääkesuosituksia arvioidaan jatkossa valmistuvan keskimäärin noin 15 vuodessa. Lääkesuosituksia kohdistuvat yleensä pieniin potilasryhmiin, muut suositukset laajoihin kokonaisuuksiin.

Asiantuntijaverkosto

Palveluvalikoiman määrittelyyn osallistuvien asiantuntijoiden verkostoa täydennetään tarvittaessa neuvoston toimikauden ajaksi. Tarve määräytyy neuvoston käsittelyyn tulevien aiheiden ja perustettujen jaostojen toiminnan mukaan. Asiantuntijoiden luettelo on nähtävillä palveluvalikoimaneuvoston kotisivuilla.

Seminaarit ja sidosryhmätapaamiset

Palko järjestää avoimia seminaareja ja sidosryhmätapaamisia sekä sisäisiä Palkolle ja sen jaostoille kohdennettuja seminaareja.

Palkon sihteeristö osallistuu seminaareihin ja kongresseihin, jotka liittyvät palveluvalikoimaneuvoston tehtäväalueeseen.

Viestintä ja vaikuttaminen

Palveluvalikoimaneuvoston suositukset, kriteerit, lausunnot ja muut kannanotot perusteluineen julkaistaan kotisivuilla www.palveluvalikoima.fi. Ennen suositusten lopullista hyväksymistä suositusluonnos julkaistaan www.otakantaa.fi -sivustolla julkista kommentointia varten. Otakantaa kommenteista tehdään yhteenveto, joka julkaistaan yhdessä suosituksen kanssa.

Kuvantamiskriteerit julkaistaan www.lausuntopalvelu.fi -sivustolla. Lausunnoista tehdään yhteenveto, joka julkaistaan yhdessä kriteerien kanssa.

Palkon sihteeristö esittelee Palkon toimintaa eri terveydenhuollon sektoreille käyttäen siihen parhaiten soveltuvia ja resurssit huomioivia menetelmiä: luennot, pääkirjoitukset ja puheenvuorot Palkon nettisivuilla sekä yleiset tiedotustilaisuudet joko etänä, hybridinä tai läsnäolotilaisuuksina.

Palkon suositukset siirretään Terveysporttiin ja indeksoidaan Lääkärin tietokantaan. Tämä parantaa niiden saavutettavuutta.

Palkon ja jaostojen jäsenet viestivät omissa organisaatioissaan Palkon toiminnasta ja vastaavat omalta osaltaan suositusten käyttöönotosta.

Viestintä- ja vaikuttavuussuunnitelma päivitetään vuoden 2023 aikana, ja tiivistetään yhteistyötä STM:n viestintäyksikön kanssa. Palkon nettisivujen uudistaminen käynnistetään.

Säädösvalmistelun tukeminen

Sihteeristön juristi tulee osallistumaan Eu:n HTA-asetuksen kansallisen käyttöönoton suunnittelutyöhön.

Muu toiminta

Palveluvalikoimaneuvosto osallistuu asiantuntijana Suomen julkisesti rahoitetusta terveydenhuollon palveluvalikoimasta käytävään keskusteluun ja seuraa muiden EU-maiden toimintaa palveluvalikoimiensa määrittelyssä.

Pääsihteeri Kati Koskinen toimii PROSHADE hankkeen sekä kestävän kasvun ohjelman rahoittaman kustannus-vaikuttavuushankkeen vuorovaikuttajaverkostossa.

Erityisasiantuntija Reima Palonen toimii Lääkkeiden hintalautakunnan (Hila) varapuheenjohtajana. Reima Palonen toimii STM:n asettaman lääkeasioiden tiekartan toimeenpanon poikkihallinnollisen koordinaatioryhmän varajäsenenä (toimikausi 1.10.2020-30.4.2023) ja koordinaatioryhmän alaisen lääkehoidon ohjaus- ja rahoitusjaoksen jäsenenä.

Sinikka Sihvo on THL:n eettisen toimikunnan jäsen.

Sari Koskinen toimii mielenterveysellipsin jäsenenä.

Talous

Neuvoston toimintamääräraha vuonna 2023 on noin 250 000 euroa. Merkittävimmät menoerät ovat kirjallisuuskatsausten hankinnat neuvoston suositusten perustaksi sekä neuvoston ja sen jaostojen kokouksiin liittyvät kustannukset.

Määräraha ei sisällä päätoimisen sihteeristön palkkauskustannuksia, eikä jäsenille tai sivutoimisille sihteereille maksettavia kokouspalkkioita.

Toimintakertomus vuodelta 2022

Palveluvalikoimaneuvosto hyväksyy sihteeristön valmisteleman toimintakertomuksen huhtikuun 2023 loppuun mennessä.